

galerie univerzity pardubice - univerzitní knihovna

studentská 519, pardubice - polabiny

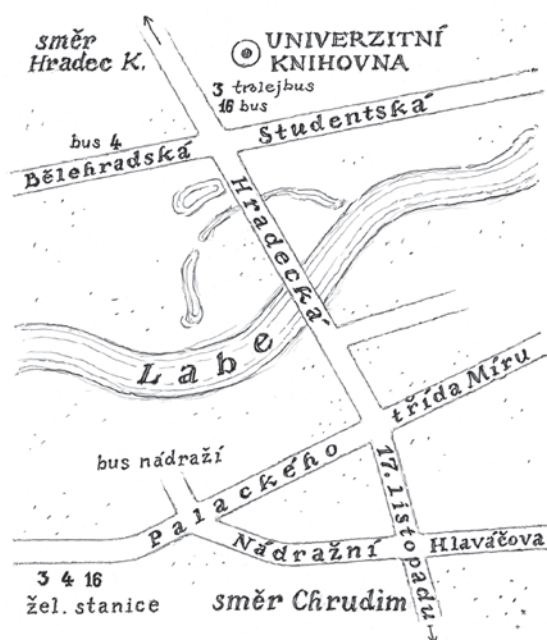
otevřeno

po - čt: 8 - 20 hod.

pá: 8 - 18 hod.

so: 8 - 12 hod.

ne: zavřeno

galerii podporuje statutární město pardubice

galerie univerzity pardubice
univerzitní knihovna
15. dubna - 1. června 2015

na pomezí
rytiny a kresby jindřicha faktora

JINDŘICH FAKTOR / RYTINA

Nejstarší technika tisku z hloubky je rytina. Tisknouce místa jsou mechanicky vyryta ocelovými rydlí, jejichž průřez je čtverec nebo kosodélník s hrotem šikmo vybroušeným a naostřeným. Ryje se do kovové desky, zpravidla z mědi či, pro vyšší náklady, z ocele. Tisková barva se do těchto míst zatírá, zatímco z okolního povrchu se vytírá, tak aby po otisku na papír nezanechávala stopy barev jinde, než určitý rytec svými nástroji. Historický původ má tato technika již ve starověkých civilizacích, které ovládaly zpracování kovů. Etruskové rytinami zdobili kovové předměty – zbraně, šperky. Otiskem rytin si ověřovali svoji práci italská kovovytci v první pol. 15. stol., ale pravděpodobně i dříve. Znalost této metody se z Itálie rozšířila do Německa. Rytina použitá jako tisková technika se objevuje na horním toku Rýna v polovině 15. stol. Práce Mistra hracích karet pocházejí z let 1410 – 1430. První velcí mistři mědirytu byli Martin Schongauer a Albrecht Dürer. Nejstarší český mědiryt od Václava z Olomouce pochází z roku 1481. Koncem 16. stol. se mědirytectvé umění na velmi vysoké úrovni přesunulo do Nizozemí. Rytci se specializovali na reprodukování děl slavných umělců. Taková dílna vznikla u malířské školy Petra Paula Rubense. Ve svém domě v Atwerpách založil velkou ryteckou dílnu, vybavenou tehdejšími nejmodernějšími prostředky, včetně speciální mříže, která umožňovala reprodukci mistrových obrazů na malý formát měděných desek. Znamenití antverpští rytci působili také na panovnických dvorcích – Egidius Sadeler u Rudolfa II. v Praze a Gerard Edelinck u Ludvíka XIV. v Paříži. Bohatou výrazovou škálu rytiny dokládají portréty významných osobností této doby. Ocelorytina byla využívána v devatenáctém století jako reprodukcí technika ilustrací časopisů a knih. Tento význam postupně ztratila objevem fotomechanických postupů. Dodnes je nenahraditelná jako ochrana proti paděláním známek, bankovek a cenných papírů. Ve volné umělecké tvorbě se pro svoji neobyčejnou náročnost objevuje velmi zřídka a možná právě proto je středem zájmu sběratelů. V technice rytině disponuje autor dvěma prvky – bodem a linií. Svůj záměr či předlohu tedy musí nejprve převést lineárně. Každý bod a linie zrcadlově převráceně vyrývá rydlím do desky. Prakticky každý zásah autora je nevratný a proto musí velmi pečlivě vážit polohu rydla a hloubku i sílu vyrývaných linií. Co je vyryto, nelze odstranit ani vyhladit, během práce i po dokončení se zhotovuje zkušební otisk. Ten, kdo dnes rytinu ovládá, se věnuje především tvorbě na zakázku, kterou postupně vytlačují gravírovací stroje. Příklady umělců, kteří techniku rytiny využili osobitým autorským způsobem je v současnosti velmi málo. Patřili mezi ně nepochybně Rakušan Hans Ranzoni mladší (1896 – 1991) a Cyril Bouda (1901 – 1984), nám velmi dobře známý jednatřiceti rytinami ke knize Benvenuto Celliniho Vlastní životopis.

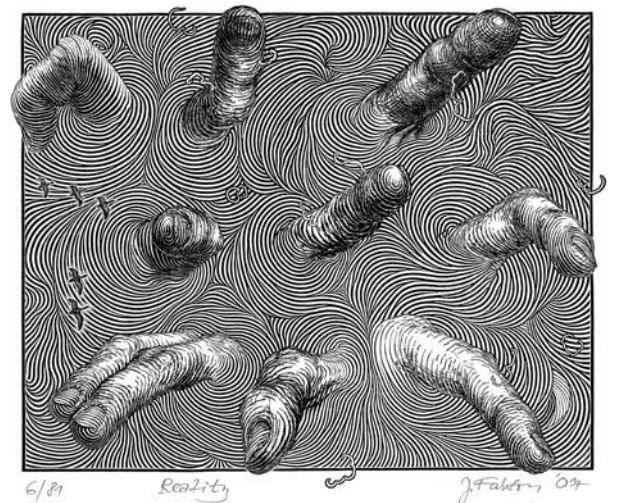
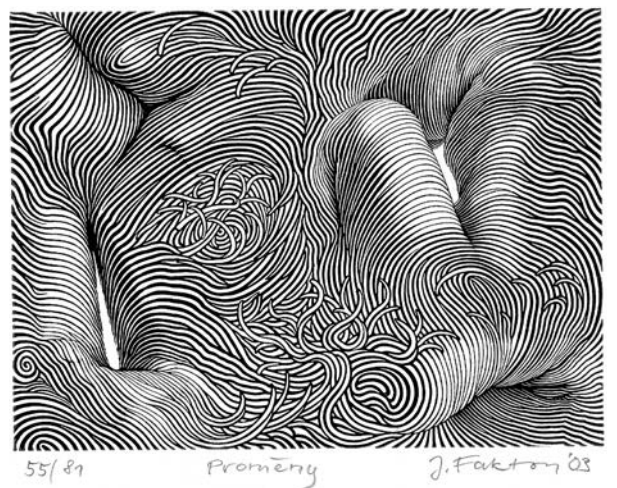
Jindřich Faktor, který se narodil 20. dubna 1972 v Praze, má mnoho slavných předchůdců z minulosti a nemnoho v současnosti. V roce 1989 se vyučil rytcem kovů a pracoval v rytecké dílně pro výrobu poštovních razítek. V roce 1994 absolvoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Turnově a dále se privátně školil u Josefa Herčíka (1922 – 1999), jednoho z nejvýznamnějších rytců 2. poloviny 20. století, nositele řady mezinárodních ocenění.

Vystavené práce Jindřicha Faktora svědčí o citlivosti, se kterou vnímá realitu (Jehličí I., Jehličí II.), a zároveň o poctivém uchopení řemesla rytiny, se kterou dokáže volně pracovat. Jeho kresby jsou typické lineární šrafurou, která je charakteristická pro techniku rytiny (Brána písní). Využívá exaktní linii perokresby, kterou zároveň kombinuje s měkkými tóny tužky (Tank). V řadě linorytů (Pocity a jejich komentáře, Proměny, Reality) autor pracuje s fragmenty lidského těla, které se vynořují z ornamentálně vyryté plochy. Reliéfní ornament je patrný v linorytu Cesta, který odkazuje k labyrintu. Ornamentálně působí spleť postranních větví stromu i v linorytu Síla stromu. Ornamentalizace paradoxně plochu grafických listů nezaplňuje, ale vyprazdňuje, o to více vynikají stěžejní motivy.

Na pomezí autorského originálu a grafické techniky rytiny stojí práce Had a Kamenný portrét.

Co autor nakreslí, vyrytím zmizí. Co vyryje, nikdy neuvidíme. Neuvidíme ani to, co po vyrytí v hloubce matrice zbylo, je nám přístupný pouze obraz zprostředkovaný otiskem – grafický list. Autor v tomto případě využívá linorytovou matici, na které ponechává některé partie v kresbě a jiné vyrývá. Jedná se o kombinovanou techniku, ve které vnímáme barvu a strukturu netradičního materiálu – PVC linolea, místa do hloubky vyrytá a diferencovanou kresbu tužkou na povrchu. Autorův záměr i jedinečný pohled do nitra techniky.

Magdalena Vovsová

univerzita pardubice
vás zve na výstavu

na pomezí rytiny a kresby jindřicha faktora

galerie univerzity pardubice
univerzitní knihovna
studentská 519
pardubice - polabiny

15. 4. - 1. 6. 2015

pondělí až čtvrtek od 8 do 20 hodin,
pátek od 8 do 18 hodin,
v sobotu od 8 do 12 hodin,
v neděli zavřeno

zahájení
v úterý 14. 4. 2015 v 17 hodin

úvodní slovo doc. magdalena vovsová
hudba vladimír václavek